

Til bestyrelserne for institutioner omfattet af lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse

Styrelsen for Undervisning og
Kvalitet
Afdelingen for Erhvervsrettet
Uddannelse og Tilskud

Frederiksholms Kanal 26
1220 København K
Tlf.: 33 92 50 00
E-mail: stuk@stukuvvm.dk
www.stukuvvm.dk
CVR-nr.: 29634750
9. marts 2018
Sagsnr.:17/03529

Om elevers og kursisters betaling for undervisningsmidler og betaling for deltagelse i ekskursioner

Elever og kursisters betaling for undervisningsmidler og ekskursioner skal ligge inden for rammerne af de gældende regler, og der må ikke opkræves betaling derudover.

På baggrund af konkrete tilsynssager om institutionernes opkrævning af betaling fra elever og kursister (herefter ”elever”) for undervisningsmidler og betaling for deltagelse i ekskursioner sender Styrelsen for Undervisning og Kvalitet hermed nærmere information om de emner, der har været genstand for styrelsens tilsyn.

Der er vedlagt bilag 1 med notat om betaling og undervisningsmidler mv.

Styrelsen har i de konkrete sager fundet, at institutionerne har opkrævet betalingen for undervisningsmidler i strid med de gældende regler og institutionerne er blevet pålagt at tilbagebetale den uberettiget opkrævede betaling til eleverne.

På den baggrund skal styrelsen generelt indskærpe, at institutionernes bestyrelser og ledere skal påse, at den enkelte institutions administration af betalingsreglerne er i overensstemmelse med gældende ret for opkrævning af betaling fra eleverne for undervisningsmidler og betaling for deltagelse i ekskursioner.

Hvis institutionens administration af ovennævnte ikke er i overensstemmelse med gældende ret, skal den ændre administrationen straks samt iværksætte en tilbagebetaling af for meget opkrævet betaling.

Styrelsen skal derfor anmode bestyrelsen om at være opmærksom på om institutions administration på dette område er lovlige og sikre sig at institutionen retter op på eventuelle forhold, som ikke er lovmedholdelige.

Styrelsen vil i forlængelse af dette brev gennemføre et tematisk tilsyn i 2018 på erhvervsskoleområdet med fokus på institutionernes opkrævning af betaling fra eleverne for undervisningsmidler og betaling for deltagelse i ekskursioner.

Eventuelle spørgsmål til vedlagte notat bedes sendt til: EUTE-KO@stukuvvm.dk med følgende titel i emnefeltet: ”Spørgsmål om betaling for undervisningsmidler og ekskursioner”

Med venlig hilsen

Martin Larsen
Vicedirektør
Tlf.: 33 92 55 66
Mail: Martin.Larsen@stukuvvm.dk

Bilag 1: Notat om betaling for undervisningsmidler mv.

Enkeltfagsområdet

For avu og hf-enkeltfag opkræves gebyr for deltagelse i undervisningen. Til gengæld skal institutionen stille alle nødvendige undervisningsmidler gratis til rådighed for kursisterne. Undervisningsministerens bemyndigelse i AGV-loven til at fastsætte regler om betaling i begrænset omfang, er ikke udnyttet på enkeltfagsområdet.

De sammenhængende gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser

Undervisning er som udgangspunkt vederlagsfri for eleverne.

Dette gælder både de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser.

Institutionen skal stille de undervisningsmidler, der er nødvendige for undervisningen, til rådighed for eleverne uden betaling.

De relevante bestemmelser herom i lovgivningen er følgende:

- § 46, stk. 1, i lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., jf. lovbekendtgørelse nr. 1143 af 23. oktober 2017, (AGV-loven)
- § 37 a i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 1269 af 29. november 2017, som fastsætter, at for undervisning efter lov om de gymnasiale uddannelser gælder § 46, stk. 1-8, i lov om institutioner for almen gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v.
- § 19 a i lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 271 af 24. marts 2017, (herefter benævnt erhvervsuddannelsesloven)

Undervisningsministeren er dog bemyndiget til, som en afgrænset undtagelse til hovedreglen om, at undervisningen og undervisningsmidler er vederlagsfri, at bestemme, at eleverne i begrænset omfang selv anskaffer undervisningsmidler. Betaling for fotokopier til undervisningsbrug kan fastsættes som en gennemsnitsbetaling for institutionens elever eller for grupper af elever på institutionen.

Ministerens bemyndigelse fremgår af AGV-lovens § 46, stk. 8, og erhvervsuddannelseslovens § 19 a, stk. 7.

Det er vigtigt at være opmærksom på, at bestemmelserne, bortset fra i forhold til fotokopier, ikke giver bemyndigelse til at fastsætte regler om, at institutionerne kan opkræve gebyr for undervisningsmidler.

Undervisningsministeren har udmøntet bemyndigelsen ved:

- Bekendtgørelse nr. 1711 af 20. december 2006 om elever og kursisters betaling for undervisningsmidler i de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne

Bekendtgørelsen er gengivet i bilaget til dette brev.

Styrelsen redegør i det følgende nærmere for indholdet af og rækkevidden af bekendtgørelsen:

1. *Der skal være tale om betaling for et undervisningsmiddel, som eleven selv ville kunne anskaffe sig*

Efter bekendtgørelsens § 2, stk. 1, træffer institutionen efter drøftelse med eleverne afgørelse om, hvilke undervisningsmidler, jf. stk. 2, eleverne selv skal anskaffe, når bemyndigelsen i § 1, stk. 2, er anvendt.

Bestemmelsen indeholder en betingelse om, at undtagelsen kun kan anvendes for undervisningsmidler, som eleven selv, og uafhængigt af institutionen, ville kunne anskaffe sig. Dette gælder også elektronisk undervisningsmateriale.

Dette udelukker dog ikke, at institutionen anviser eller formidler indkøbet af det pågældende undervisningsmiddel. Institutionen kan således lovligt tilbyde eleverne at købe nærmere bestemte undervisningsmidler af institutionen, som institutionen har bestemt, at eleverne selv skal anskaffe. Institutionen er ikke forpligtet til dette. Eleverne kan heller ikke forpligtes til at købe sådanne undervisningsmidler af institutionen.

Da der som nævnt ovenfor ikke er hjemmel til at fastsætte regler om gebyr, må institutionen ikke opkræve et samlet og ikke nærmere specificeret beløb som betaling efter bekendtgørelsen. Det konkrete beløb, der opkræves af institutionen som betaling ved elevernes frivillige køb af et undervisningsmiddel hos institutionen, skal kunne henføres til et specifikt undervisningsmiddel.

2. *Fotokopier og elektronisk dokumentformidling*

Reglen i § 2, stk. 2, i bekendtgørelsen fastsætter, at de undervisningsmidler, der er omfattet af bekendtgørelsen, og som der derfor kan fastsættes betaling for, bl.a. omfatter fotokopier.

AGV-lovens § 46, stk. 8, og erhvervsuddannelseslovens § 19 a, stk. 7, fastsætter, at betaling for fotokopier til undervisningsbrug kan fastsættes som en gennemsnitsbetaling for institutionens elever eller for grupper af elever på institutionen.

Opkrævning af betaling for fotokopiering kan ikke overføres til elektronisk formidling af tilsvarende materiale. Dette indebærer, at der alene kan opkræves betaling for fysiske kopier/print, som institutionen faktisk udleverer til eleverne.

Der er ikke hjemmel til at afkræve eleverne betaling for den CODA-afgift, som institutionen skal betale i forbindelse med eventuel kopiering og/eller elektronisk formidling af undervisningsmaterialer.

3. Betaling for undervisningsmidler i forbindelse med grundforløb og hovedforløb på erhvervsuddannelserne

Bekendtgørelsens § 1, stk. 2, fastsætter, at omfanget af egenbetalingen for undervisningsmidler ikke kan overstige 2.500 kr. for en elev i en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelses grundforløb.

Der er ikke hjemmel til at kræve egenbetaling for undervisningsmidler på en erhvervsuddannelses hovedforløb. Hovedforløbet er derfor omfattet af udgangspunktet i § 1, stk. 1, om, at udgifterne til undervisningsmidler på de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser afholdes af institutionen.

For elever på hovedforløbet skal institutionen derfor stille de nødvendige undervisningsmidler til rådighed. Institutionen kan anbefale elever selv at anskaffe sig nødvendige undervisningsmidler. Såfremt eleverne ikke gør dette, skal skolen tilbyde udlån til eleverne. Skolen har mulighed for at opkræve et depositum, som tilbagebetales til eleverne efter endt lån. Institutionen er forpligtet til at oplyse elever om lånemuligheden og opkrævning af et evt. depositum.

Institutionen fastsætter efter en konkret og saglig vurdering størrelsen på depositum. I denne vurdering kan hensynet til genstandens værdi og eventuelle afskrivning m.v. indgå.

Bekendtgørelsen regulerer ikke forholdet mellem arbejdsgiveren og eleven i praktikperioder, men udgiften til eventuelle arbejdsredskaber forventes at blive betalt af arbejdsgiveren. Dette fremgår bl.a. af overenskomsterne på de relevante uddannelsesområder.

I forbindelse med skolepraktik skal institutionen afholde eventuelle udgifter til redskaber.

4. *Aktiv information om betaling for undervisningsmidler*

Bekendtgørelsens § 1, stk. 2, fastsætter, at institutionen kan bestemme, at elever ved de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser selv, i begrænset omfang, anskaffer en del af undervisningsmidlerne.

Hvis en institution beslutter, at eleverne selv, i begrænset omfang, skal anskaffe en del af undervisningsmidlerne, er institutionen forpligtet til at drøfte med eleverne, hvilke undervisningsmidler de selv skal anskaffe, inden institutionen træffer afgørelsen herom. Dette gælder også, hvis institutionen i ikke uvæsentligt omfang ændrer den gældende ordning på institutionen.

Det er således ikke i overensstemmelse med bekendtgørelsen, hvis institutionen uden forudgående drøftelse, fx i forbindelse med informationsmøder, melder ud eller på institutionens hjemmeside beskriver, hvilke undervisningsmidler eleverne selv skal anskaffe.

Bekendtgørelsens krav om en drøftelse forpligter institutionen til at give eleverne passende lejlighed til på et oplyst grundlag at fremsætte eventuelle meningstilkendegivelser og modtage institutionens bemærkninger hertil, inden institutionen træffer afgørelse.

Institutionen kan beslutte, at drøftelsen sker i forhold til elevrådet eller anden repræsentation for eleverne.

Betaling for deltagelse i ekskursioner

Reglerne om elevers betaling for ekskursioner og studieture er en undtagelse til udgangspunktet om, at undervisning er vederlagsfri.

Ekskursioner og studieture er undervisning, der foregår uden for skolen.

Reguleringen af ekskursioner og studieture fremgår af § 19 a, stk. 2-4, i erhvervsuddannelsesloven, § 46, stk. 3-6, og bekendtgørelse nr. 335 af 28. marts 2014 om regulering af beløb for elevers deltagerbetaling ved ekskursioner m.v. på ungdomsuddannelserne.

Det er i bestemmelserne bl.a. fastsat, at institutionen alene kan opkræve betaling for elevers deltagelse i ekskursioner m.v., der indgår som en del af undervisningen. Der kan dog ikke opkræves betaling for udgifter, der vedrører undervisningen eller lærernes deltagelse, og opnået rabat fx i form af frirejser eller grupperabat skal komme eleverne til gode.

Ekskursioner m.v. med en deltagerbetaling, der alene vedrører forplejning og højst udgør 80 kr. pr. påbegyndt døgn pr. deltager, er omfattet af

den almindelige mødepligt, men en elev kan ikke udelukkes fra deltagelse på grund af manglende betaling af deltagerbetalingen.

Hvis deltagerbetalingen dækker andet end forplejning eller udgør mere end 80 kr. pr. påbegyndt døgn pr. deltager, er deltagelse frivilligt for den enkelte elev. Ifald eleven ikke ønsker at deltage, skal skolen tilbyde alternativ undervisning. Institutionerne er forpligtet til at informere om dette. En institutions ekskursioner og studieture med betaling må ikke have et omfang, der indebærer, at undervisningen reelt ikke er vederlagsfri.

Hvis eksempelvis en landbrugsskole mangler egne landbrugsfaciliteter eller vælger ikke at gøre brug af dem og i stedet som ekskursioner eller studieture med betaling altid vælger at bruge andre og fjerntliggende landbrugsfaciliteter i undervisningen, vil dette ikke være i overensstemmelse med hovedreglen om vederlagsfri undervisning.

Institutionerne skal konkret vurdere omfanget af ekskursioner og studieture og herunder vurdere, hvorvidt aktiviteten har et omfang i strid med reglen om vederlagsfri undervisning.

Bilag 2.

Bekendtgørelse om elevers og kursisters betaling for undervisningsmidler i de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne

I henhold til § 46, stk. 8, i lov nr. 575 af 9. juni 2006 om institutioner for almen- og gymnasiale uddannelser og almen voksenuddannelse m.v., § 19 a, stk. 7 og 8, i lov om erhvervsuddannelser, jf. lovbekendtgørelse nr. 183 af 22. marts 2004, og § 37 a i lov om institutioner for erhvervsrettet uddannelse, jf. lovbekendtgørelse nr. 136 af 1. marts 2006 som ændret ved § 2 i lov nr. 576 af 9. juni 2006, fastsættes følgende:

§ 1. Udgifterne til undervisningsmidler på de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelser afholdes af institutionen.

Stk. 2. Institutionen kan dog bestemme, at elever og kursister ved de i stk. 1 nævnte uddannelser selv i begrænset omfang anskaffer en del af undervisningsmidlerne. Omfanget kan ikke overstige 2.500 kr. for en elev eller en kursist i en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelses grundforløb.

Stk. 3. Private gymnasieskoler og private student- og hf-kurser er ikke omfattet af bekendtgørelsen.

§ 2. Institutionen træffer efter drøftelse med eleverne eller kursisterne afgørelse om, hvilke undervisningsmidler, jf. stk. 2, eleverne eller kursisterne selv skal anskaffe, når bemyndigelsen i § 1, stk. 2, er anvendt.

Stk. 2. De i stk. 1 nævnte undervisningsmidler kan være ordbøger, lommeregner og andre elektroniske hjælpemidler, papir og lignende til eget brug, herunder fotokopier samt lærebøger, der kan have varig værdi for eleverne eller kursisterne.

Stk. 3. Undervisningsmidler, som eleverne eller kursisterne selv har afholdt udgifterne til, forbliver deres ejendom.

§ 3. Bekendtgørelsen træder i kraft den 1. januar 2007.

Stk. 2. Samtidig ophæves bekendtgørelse nr. 616 af 26. juni 2001 om elevers og kursisters betaling for visse undervisningsmidler i de gymnasiale uddannelser og erhvervsuddannelserne.

Undervisningsministeriet, den 20. december 2006

P.M.V.
Lars Mortensen
Styrelseschef

/Miriam Skjalm Lissner